

מראי מקומות - מגילה

כז.

א. כוותי דר' פפי מסתברא, דאריב"ל וכו'

ואע"ג דהי' שייך לומר דריב"ל ס"ל דקדושתיהו שוין, ומותר לעשות מבית הכנסת בית המדרש וגם להיפך, כ' השפת אמת דלא ניח"ל להגמ' לומר כן, דא"כ נמצא דריב"ל דלא כר' פפא ודלא כר' פפי.

ב. ואת כל בית גדול שרף באש, ר"י וריב"ל,

חד אמר מקום שמגדלין בו תורה, וכו'

הק' הבן יהוידע, א"כ למה מביאו הפסוק אחר כל בתי ירושלים. ותי' דאם הוא מקום שמגדלים בו תורה, אין שייך לשרפו, שהרי אש התורה הי' דוחה אש של הדיוט, ורק אחר ששרף בית המלך וכל בתי ירושלים, שלא נשאר מושב בעיר שישבו שם כדי שיבואו לביהמ"ד ללמוד תורה, ונמצא דביהמ"ד בטל מאש התורה, אז הי' שייך לשרפו משום החטאים [וע"ש עוד מש"כ בדומה לזה למ"ד דהוי מקום שמגדלין בו תפלה].

ג. מהו למכור ס"ת ישן ליקח בו חדש

ע' בראש יוסף, דמבואר דשאלת הגמ' היא לענין ישן וחדש דוקא, דאילו היו שניהם ישנים או שניהם חדשים, ודאי הי' אסור, משום שאין כאן עילויא כלל. אבל כיון שיש כאן עילויא קצת, מישן לחדש, מסתפקת הגמ' דאולי מותר, וכ' דנקטי' לחומרא משום חומר ספר תורה. וע"ש מש"כ לענין שאר דברים, דיש מקום להקל בשוין היכא שיש עילויא קצת, ויש להחמיר בשוין ממש.

ד. ספרים הוא דלא, הא תורה בתורה שפיר דמי

פי' הר"ן (ז' בדפי הר"ף), דמה דסברה הגמ' לדייק כן, דמיירי דאף לכתחלה מותר לעשות כן, היינו משום שהי' ק' לו לומר דמיירי באיסורא, דהיינו שמכרו ס"ת שלא כדין, א"נ סבר דאם אסור לכתחלה, אז לא תועיל המכירה כלל.

ה. אלא מהא ליכא למשמע מינה

העיר הרשב"א, הא כל זה שייך רק בספר תורה עצמו, דשייך לומר דכיון דליכא עילויא אחרינא, שפיר מותר לקנות תורה בתורה. אבל לכאו' עדיין יש לדקדק מהא דתנן דספרים לא יקחו מטפחות, דמשמע הא ספרים בספרים שפיר דמי, ואף דשייך ב' עילויא אחרינא. וע"ש דציידד לומר דכל שאלת הגמ' היא רק לענין ס"ת או מטפחות ס"ת, דמשום קדושתן אפשר דאסור לקחת שוה בשוה, אבל בשאר דברים אפשר דלא היתה שואלת הגמ' כלל, ע"ש עוד מש"כ בזה, וצ"ע (וע' לעיל מהראש יוסף).

ו. אלא מהא ליכא למשמע מינה

כ' הרשב"א דלכן צריך לזהר במטפחות ס"ת ועטרותיהן שלא לגלול ושלא לעטר בהן אפי' ס"ת אחר. ומ"מ, אלו שמתנדבין ומניחין בבהכ"נ, מותר להשתמש בהן כל ספר וספר, דעל דעת כן הוקדשו, ולא לספר מיוחד.

ז. אשה נמי, לא תהו בראה לשבת יצרה

העיר הקרבן נתנאל (ה', ח') אהא דהביאה הגמ' קרא דלא תהו בראה, ולא קרא תורה דכתי' פרו ורבו. וביאר די"ל דהגמ' באה לרבות דאפי' היכא דכבר קיים פרו ורבו, או אם רוצה למכור ס"ת להשיא יתומה, שאין לה חיוב פרו ורבו, אבל עדיין שייך הענין של לא תהו וגו', גם בזה מותר למכור ס"ת.

ח. לא ימכור אדם ספר תורה וכו'

ע' בבית יוסף (יו"ד ע"ה א'), שכ' שם לדון אם שייך איסור זה גם בס"ת של יחיד, והביא מהמורדכי דבס"ת של יחיד אין איסור בדבר, רק שאינו רואה סימן ברכה מאותה מכירה.

ט. אפי' אין לו מה יאכל

כ' הבית יוסף (יו"ד ע"ה א'), דמשמע דאסור למכור ס"ת בכה"ג, וכ"כ הרמב"ם. אולם הביא דההגהות מיימונית תמה ע"ז, דכיון דמותר למוכרו ללמוד תורה ולישא אשה, כ"ש דמותר מפני חייו. וכ' דאפשר דבאמת מותר [רק שאינו רואה סימן ברכה]. ובדרכי משה כ' דאפשר דהגמ' מיירי דאין לו מה לאכול אלא בדוחק, אבל היכא שאין לו מה לאכול כלל, ודאי מותר למכור ס"ת בכה"ג.

י. אבל התנו ז' טובי העיר במעמד אנשי

העיר, אפי' לדוכסוסיא נמי מותר

ק', הא לעיל משמע דהיכא שיש כאן ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, אפי' אם לא התנו מותר. וכ' התהלה ליונה, דבשלמא לש' הרמב"ן והריטב"א, דלעיל מיירי דבשעת המכירה היו שם ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, י"ל דתנאי מהני שלא בשעת מכירה. אבל לפי הרמב"ם בביאור הכסף משנה, דכאן מיירי בשעת המכירה, א"כ חזינן דצריכין תנאי אף בשעת מכירה, ולכאו' סותר להגמ' לעיל. וע' בביאור הלכה (קנ"ג, ז', ד"ה אבל אם) שהביא שהפרי מגדים הסתפק אם צריכין להתנות בשעת המכירה שילכו המעות לחולין או לא.

יא. תנתן לעניי אותה העיר

פי' המאירי, משום דבטל היחיד אצל אנשי אותה העיר (וצ"ע כוונתו בזה).